

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Гендерні аспекти соціальної роботи»

2020-2021 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Михайленко Наталія Володимирівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/muhailenko/
Контактний телефон	095 94 204 94
E-mail викладача	211nataliya.mikhaylenko105@gmail.com
Графік консультацій	Понеділок: з 13.00 до 15.00 (очно/дистанційно – на платформі Zoom).

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семинарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3/90	16	14	60	залік
заочна		6	2	82	

Семестр: I семестр.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: стать, гендер, гендерна ідентичність, гендерна соціалізація, гендерні ролі, гендерні стереотипи, маскуліність, фемініність, гендерна дискримінація, гендерно-обумовлене насильство, гендерна культура, гендерна рівність, гендерна чутливість, гендерно-чутливий підхід.

Мета курсу: надання здобувачам вищої освіти необхідних знань з гендерної проблематики, розвиток професійної компетентності у сфері надання соціальних послуг різним категоріям клієнтів з урахуванням гендерного підходу.

Предмет курсу: теоретико-практичні засади організації соціальної роботи з різними групами клієнтів з урахуванням гендерного підходу.

Програмні компетентності:

ЗК-11 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК-9 Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК-11 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їхніх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, психологічних, гендерних, етнічних та інших особливостей.

Результати навчання:

ПР-5 Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПР-7 Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.

ПР-20 Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

Зміст курсу:

Тема 1. Теоретичні основи гендерного виміру соціальної роботи.

Проблема біологічного та соціального в людині: співвідношення понять «стать» і «гендер». Гендер як соціальна категорія. Гендерна система суспільства. Класифікація теорій гендеру.

Гендер в онтогенезі людини. Сутність та структура гендерної ідентичності особистості. Основні етапи та види гендерної ідентичності. Маскуліність, фемініність, андрогінність як гендерні властивості особистості. Особливості гендерної соціалізації людини. Основні інститути та агенти

гендерної соціалізації. Вплив гендерних стереотипів на процес соціального становлення особистості. Гендерна ресоціалізація.

Тема 2. Розвиток гендерної проблематики закордоном та в Україні.

Патріархатний підхід щодо формування особи жінки й чоловіка в суспільстві та сім'ї. Виникнення фемінізму як соціального явища: західний досвід (ідеологія, стратегії, практики, сучасні течії). Концептуальні засади жіночого, феміністського та гендерного рухів в Україні. Сучасні жіночі та чоловічі гендерні студії.

Гендерна поляризація суспільства. Чоловічі й жіночі цінності у суспільній свідомості. Чоловіки й жінки в системі суспільних відносин: сімейно-побутовій, політичній, економічній, виробничій сферах тощо.

Тема 3. Реалізація гендерного підходу в практиці соціальної роботи.

Складові гендерного аналізу як найпоширенішої техніки виявлення ступеня гендерного дисбалансу. Гендерно-чутливий підхід в наданні соціальних послуг вразливим групам населення. Фахівець із соціальної роботи та клієнт: гендерний аспект взаємовідносин. Проблема гендерної компетентності фахівця із соціальної роботи.

Тема 4. Формування гендерної культури дітей та молоді.

Мета та зміст гендерного виховання. Поняття «гендерної чутливості» та «гендерної толерантності». Гендерний аспект родинного виховання. Гендерна просвіта дітей та молоді. Гендерно-орієнтована робота з батьками.

Інформаційно-просвітницька робота як провідний напрямок формування гендерної культури молоді. Форми та методи інформаційно-просвітницької роботи з гендерної проблематики (гендерний інтерактивний театр, гендерний форум, робота тренінгових груп, соціальна вулична робота). Діяльність вітчизняних гендерних освітніх та ресурсних центрів.

Тема 5. Забезпечення гендерної рівності та протидія дискримінації у роботі фахівця соціальної сфери.

Гендерна політика як складова соціальної політики в Україні та закордоном. Гендерна рівність та гендерна дискримінація: визначення основних понять. Інституціональні механізми забезпечення рівності статей. Нормативно-правова база щодо рівності прав чоловіків та жінок у суспільстві.

Гендерно-обумовлене та домашнє насильство як вияв гендерної нерівності та порушення прав людини: сутність, ознаки, види. Мережа соціальних служб для жінок. Технології соціальної роботи з жінками, що постраждали від насильства. Соціальна робота з чоловіками-кривдниками: можливості корекційного впливу. Діяльність кризових центрів для чоловіків. Проблема організації соціальної допомоги чоловікам.

Тема 6. Гендерні аспекти соціальної роботи з вразлими категоріями населення.

Гендерно-чутливі соціальні послуги в політиці протидії ВІЛ/СНІДу. Впровадження гендерного підходу в систему виконання покарань. Реалізація рівних можливостей чоловіків та жінок з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Проблема реабілітації військовослужбовців. Гендерні аспекти соціальної роботи з особами з інвалідністю. Геронтологічна соціальна робота в гендерній перспективі.

Проституція як соціальне явище. Наркоманія та злочинність серед жінок. Фемінізація бідності. Материнство й проблема охорони здоров'я жінок. Аборткування.

Методи навчання: За джерелами передачі й характером сприйняття інформації: словесні (лекція, бесіда, розповідь, пояснення), наочні (демонстрування), практичні (вправи, моделювання); за характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу; методи стимулювання навчальної діяльності: метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід

здобувачів; методи контролю і самоконтролю у навчанні: метод усного контролю (індивідуальне, фронтальне та комбіноване опитування; додаткові та допоміжні запитання), метод письмового контролю; метод тестового контролю; бінарні методи: методи викладання (інформаційно-повідомляючий, пояснювальний), методи навчання (репродуктивний, продуктивно-практичний, пошуковий); скрайбінг; сторітеллінг.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): заняття проводяться у формі обговорень, дискусій, мозкових штурмів, заохочується висловлювання власної точки зору, креативність та творчий підхід при виконанні завдань; здійснюється активний опір на життєвий досвід здобувачів.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук/мультимедійні презентації, навчальні фільми.

Система оцінювання та вимоги:

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль) для здобувачів вищої освіти денної форми навчання *

* Детальну систему нарахування рейтингових балів представлено на електронній платформі Moodle БДПУ

№	Вид робіт	Бали рейтингу					
		Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6
1	Рейтингове оцінювання лекційного курсу						
1.1.	Відвідування лекційних занять	0,25/0,25	0,5	0,5	0,5	0,25/0,25	0,5
1.2.	Ведення конспекту лекцій	0,25/0,25	0,5	0,5	0,5	0,25/0,25	0,5
2	Рейтингове оцінювання курсу семінарських занять та самостійної / індивідуально-дослідної роботи						
2.1.	Відвідування семінарських занять	0,5/0,5	1	-	1	0,5/0,5	1
2.2.	Виступ на семінарському занятті	0-5/0-5	0-5	-	0-5	0-5/0-5	0-5
2.3.	Участь у обговоренні (доповнення)*	0-2	0-2	-	0-2	0-2	0-2
2.4.	Підготовка доповіді / написання есе	0-2	0-2	-	0-2	0-2	0-2
2.5.	Розробка мультимедійної презентації	0-5	0-5	-	0-5	0-5	0-5
2.6.	Виконання самостійної роботи	0-2/0-2	0-6	0-10	0-6	0-4	0-6
2.7.	Виконання індивідуально-дослідного (творчого) завдання	0-2/0-2	0-7	0-10	0-7	0-4	0-7
2.8.	Виконання тестових завдань за темою	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5
Максимальний бал за тему:		25	25	25	25	25	25
Загалом:		150					
3	Штрафні бали (зі знаком «мінус»)						
3.1.	Пропуски занять без поважних причин / несвочасне виконання робіт ** :						
	а) лекційних (2 години)	1 бал					
	б) семінарських (2 години)	2 бала					
3.2.	Пропуски занять з поважних причин *** :						
	а) лекційних (2 години)	не нараховуються					
	б) семінарських (2 години)	не нараховуються					
Розрахунок загального балу за поточну роботу:		Середнє арифметичне 150 балів : 3 кредити = 50 балів (максимум) / 35 (мінімум)					

* Курсивом у таблиці позначено альтернативні види роботи.

** Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані протягом двох тижнів.

*** Пропущені з поважних причин заняття (документальне підтвердження) повинні бути відпрацьовані без нарахування штрафних балів протягом двох тижнів.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю (заліку) здійснюється за умови нарахування здобувачу вищої освіти прохідного балу – 35.

Підсумковий контроль може здійснюватися у двох формах (за згодою викладача та здобувачів): виконання письмової підсумкової роботи (тестові завдання та відкриті запитання) або розробка соціального проекту з гендерної проблематики.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється наступним чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література:

1. Гендер для всіх. Виклик стереотипам / Тамара Марценюк. – К.: Основи, 2017. – 256 с., іл.
2. Гендерна абетка для українських медіа / Котова-Олійник С., Стельмах Б., Ярош О.: посібник / Софія Котова-Олійник, Богдана Стельмах, Оксана Ярош. – Луцьк: Волинська мистецька агенція “Терен”, 2013. – 50 с.
3. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. – К.: “Заповіт”, 2016. – 244 с.
4. Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців соціальної сфери / Колектив авторів. – Київ, 2017. – 172 с.
5. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. – К., 2014. – 65 с.
6. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї / Укладачі: Мустафаєв Г.Ю., Довгаль І.І. – Київ, 2011. – 192 с.
7. Особливості надання медичних та соціальних послуг для вразливих категорій населення з використанням гендерно-чутливого підходу: навч. посіб. / Ярошенко А.О., Варбан М.Ю., Шульга Л.О. та ін.; за заг. ред. Ярошенко А.О. – К.: МБФ «Альянс громадського здоров'я», 2017. – 112 с.
8. Програма формування гендерної культури молоді: посібник / Куратченко І., Ем Н. (за мат. журн. “Практична психологія та соціальна робота”). – Запоріжжя: Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги, 2011. – 58 с.
9. Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. – 336 с.
10. Створення та забезпечення діяльності притулків для осіб, постраждалих від домашнього насильства: метод. посіб. / Федорович Н.В., Скіпальська Г.Б. та ін.; за ред. Федорович Н.В. – К.: ТОВ “Видавничий дім “Калита”, 2019. – 176 с.
11. Сучасне розуміння маскулінності: ставлення чоловіків до гендерних стереотипів і насильства щодо жінок. – К.: UNFPA Ukraine, 2018. – 125 с.

12. Ткалич М.Г. Гендерна психологія / Маріана Ткалич. – К.: Академвидав, 2016. – 256 с.
13. Формування у молоді гендерно-відповідальної поведінки (на прикладі українських ВНЗ): навчальний посібник /за заг. ред. Н. Світайло. – Суми: Видавництво РА “Хорошие люди”, 2013. – 209 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.
4. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ.